

К 792/Д 96

120000868738

СЕМЬОН КОТКО

K 792/296

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА
Носител на орден "Червено знаме на труда"

Сергей Прокофьев

СЕМЬОН КОТКО

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868738

XXVIII сезон 1976/77

Русе

742703

ХVІІ МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“

ПОСТАНОВКАТА СЕ ПОСВЕЩАВА НА
60-ГОДИШНИНАТА НА ВОСР
И ТРЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА

Сергей Прокофьев, рисован от Анри Матис, Париж, 1921

ХVІІ МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“

ПОСТАНОВКАТА СЕ ПОСВЕЩАВА НА
60-ГОДИШНИНАТА НА ВОСР
И ТРЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА

Сергей Прокофьев, рисован от Анри Матис, Париж, 1921

ЗА ЛИБРЕТОТО НА „СЕМЬОН КОТКО“. За сюжетна основа на тази седма поред опера на Прокофиев е послужила известната повест на писателя Валентин Катаев „Аз, синът на трудовия народ“, издаде на за първи път през 1937 г. и преработена за драматичен театър през следващата година под заглавието „Вървеше войник от фронта“. В центъра на повестта и пиесата са бурните дни на гражданската война в Украйна (1918-1919) намерили художествено обобщение чрез съдбата на главния герой — бедния селянин и войник от руската царска армия СЕМЬОН КОТКО, преминал на страната на Работническо-селската Червена армия.

Прокофиев, преди „Семьон Котко“, тази първа негова „съветска“ опера — както обичат да я наричат изследователите му заради новия, съветския сюжет, се е обръщал с лице към проблемите на действителността. Но когато в края на 30-те години над Европа и света вече се надига реалната заплаха от настъпването на фашизма, той се насочва към творбата на Катаев главно заради актуалния ѝ сюжет, като по този повод написал следните редове: „Хората у Катаев са абсолютно живи и това е най-главното... Искат ми се живи хора с техните страсти, любов, ненавист, печал, естествено произтичащи от новите условия... Тук, в тази повест, има съчетание от най-противоположни елементи, и любов, и младост, и ненавист към представителите на стария свят, и героизъм, и сълзи за загубите, и весели шегги, такъв свойствени на украинския хумор“.

Композиторът написал либретото заедно с В. Катаев. Наред с живите оригинално написани прозаични диалози на повестта, в него са намерили място и някои от най-хубавите откъси от прочутото поетично „Завещание“ („Заповит“) на украинския класик Тарас Шевченко, веселата народна песен „И шумит, и гудит“, както и редица обрядни и сватбени фолклорни текстове. Типично украинският колорит на прозата на Катаев усиял да възкреси в паметта на Прокофиев небравимите впечатления от детските му години, прекарани в родната Сонцовка (Донбаска област). Не случайно започнал да пише опери

та си от втората картина на първо действие — от срещата на Семьон с неговите съселяни. Той съумял да разчупи рамките на историко-битовия характер на повестта в операта си като я обогатил с няколко лирика и ярък психологизъм. Оригинално, съвсем различно от Котлев, Прокофиев решил сцените на любовните срещи на трите млади двойки, на жестоката разправа над селяните и редица други важни сцени в повестта. Разбира се, основният вечен проблем: лично щастие и родина — останал, дори получил още повече измерения и мащабно звучене.

По яркост и изразителност на интонационните характеристики на героите МУЗИКАТА НА ТАЗИ ОПЕРА даже в творчеството на своя автор е изключително явление. Удивително точно намереният жанров фон придава необикновена жизнена достоверност на действието. Картините на селския бит се налагат с реалистичния си пълнокръвен звучор, който в много моменти напомня Гогол. Действието постепенно набира драматична, дори трагична сила, за да долезе до блестящата не само за автора и за съветската, но и за световната оперна литература, кулминация на третото действие (намерила своя връх в сцената на обезумялата Любка). За съжаление по-нататък след този взрив, напрежението като че ли твърде много спада. Темата за народната мъст, за победата над врага в IV и V д. не получава очакваната сила—жанровата стихия като че ли е по-силна от героичната. Въпреки това операта „Семьон Котко“ е сред интересните, значителни работи на Прокофиев. Оспорвана още от първата си постановка (23.VI. 1946 г. в Москва) тя преминава успешно през репертоара на много съветски и чужди театри. Може би за нея в най-голяма степен важи поговорката, появила се през средата на 60-те години в Неапол, по повод 4-те постановки на Прокофиеви опери само за един сезон в прочутия театър „Сан Карло“ и след триумфалното гостуване на Софийската опера със „Семьон Котко“ там: „Кажеш ми колко и кои опери от Прокофиев имаш в репертоара си, за да ти кажа какъв театър си.“

О. С.

ЖИВОТЪТ НА СЕРГЕЙ ПРОКОФИЕВ

(в дати и събития):

11 (23). VI. 1891 в с. Сонцовка, Екатеринославска губерния се ражда Сергей Сергеевич Прокофиев.

1902 — първи занимания по музика с Рейнголд Глиер в Сонцовка.

1904 — дванадесет годишният Сergyожа е приет в Консерваторията в Петербург (по-късно в едно свое писмо той описва подробно как членовете на конкурсната комисия А. Глазунов и Римски Корсаков отбелязали, че „изпитваният пише партитури и сам съчинява опери...“).

1909 — Прокофиев завършва Консерваторията като ученик на Р. Корсаков, Н. Черепин и А. Лядов.

1910 — дебютен концерт на Прокофиев в Петербургската консерватория. За първи път неговите съчинения са отпечатани от известното издателство на Юргенсон.

1911 — Концерт на Прокофиев св. от цикъла „Вечери на съвременната музика“. (В. Алперс пише: „...Прокофиев свири добре ... почти през цялото време под сдържания смях...“)

1912 — 25 юли в Москва се изпълнява за първи път Първият концерт за пиано и оркестър — диригент К. Сараджев, солист авторът.

1913 — Пътуване до Париж и Лондон със Сергей Дягилев.

1915 — Пътуване в Италия, първи задграничен концерт. За познание с Игор Стравински.

1916 — Първ „авторски“ концерт в Петроград под диригентството на композитора.

1917 — „Класическа симфония“ и Концерт за цигулка №1.

1918 — 1932 — Прокофиев в емиграция (с разрешение на съветското правителство).

1918 октомври — Първи концерт пред нюйорската музикална общественост.

1921 — Париж — премиера на балета „Приказка за шута, надхитрил седем шутове“ — на вечерите на С. Дягилев.

1921 — Чикаго — Премиера на оп. „Любовта към трите портокала“.

1922 - 1923 — Германия. Създаване на оп. „Огненият ангел“, втора редакция на „Играчът на рулетка“.

1927 — Концертно турне в СССР, Москва, Ленинград, Киев и Одеса.

1927 — Париж — Премиера на балета „Стоманеният скок“ (Дягилев).

1932 — окончателно завръщане в Съветския съюз. (Из едно интервю пред американски журналист: „Напуцайки Русия, аз изгубих желанието да творя. У изгнанника, който се е лишил от музикални корени, традиции и родна почва, не остава желание да твори, не остава друга утеха, освен нерушимото безмълвие на спомените...“).

1935 — Москва и Париж — работа над балета „Ромео и Жулиета“.

1938 — първа постановка на балета в Бърно.

1939 — първо изпълнение на кантатата „Александър Невски“ — диригент авторът.

1940 — първата постановка на „Ромео и Жулиета“ в СССР

1940 — ПРЕМИЕРА НА ПЪРВАТА СЪВЕТСКА ОПЕРА НА ПРОКОФИЕВ „СЕМЬОН КОТКО“.

1941 — август — С. Проко

фиев се евакуира от Москва в Крим.

1942 — завършен е клавирът на оп. „Война и мир“.

1942 — повторна евакуация — този път в Алма-Ата.

1943 — завръщане в Москва, преди това в Москва е изпълнена (и негово присъствие) операта „Война и мир“ (закрито представление) и „Годенж в мастира“ („Дуеня“); С. Прокофиев получава званието „заслужил деятел на изкуствата на РСФСР“).

1945 — първо изпълнение на V симфония в Москва — диригент авторът (последна изява на Прокофиев като диригент).

1946 — първо изпълнение на I част на оп. „Война и мир“ в Ленинград.

1947 — Прокофиев получава званието „народен артист“ на РСФСР“.

1951 — чествуване 60-годишния юбилей на С. Прокофиев.

1952 — премиерно изпълнение на VII симфония — Прокофиев за последен път присъства на концерт, когато се изпълнява неговата творба.

1953 — март — Композиторът завършва своя жизнен и творчески път.

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА
Носител на орден „Червено знаме на труда“

СЕМЬОН КОТКО

опера в 5 действия (7 картини)

либрето Валентин Катаев и Сергей Прокофиев
по повестта на В. Катаев „Аз, синът на трудовия народ“
Превод Иван Радоев

Музика СЕРГЕЙ ПРОКОФНЕВ

диригент-постановчик:

ИВАН ФИЛЕВ

режисьор-постановчик:

АВРАМ ГЕОРГИЕВ

диригент на хора:

ТОМИНА СИДОВА

художник на декорите:

ГЕОРГИ ИВАНОВ

концертмайстор:

АЛЕКСАНДЪР ГАНЕВ

художник на костюмите:

МАРИЯ ЛУГОВА

помощници на режисьора: Людмила Изрибозова и Мария Киселова

пианисти-корепетитори: Валерия Неделчева, Дарина Куюмджиева,

Нели Владимирова, Катя Тодорова

суфлър: Людмила Сакакушева

художници-изпълнители: Христо Арнаудов и Петър Антонов

Първо изпълнение у нас на 11. II. 1965, София
„Станиславски и Немирович — Данченко“, Москва

Първо изпълнение у нас на 11. II. 1965, София

Първо изпълнение в Русе на 25. III. 1977

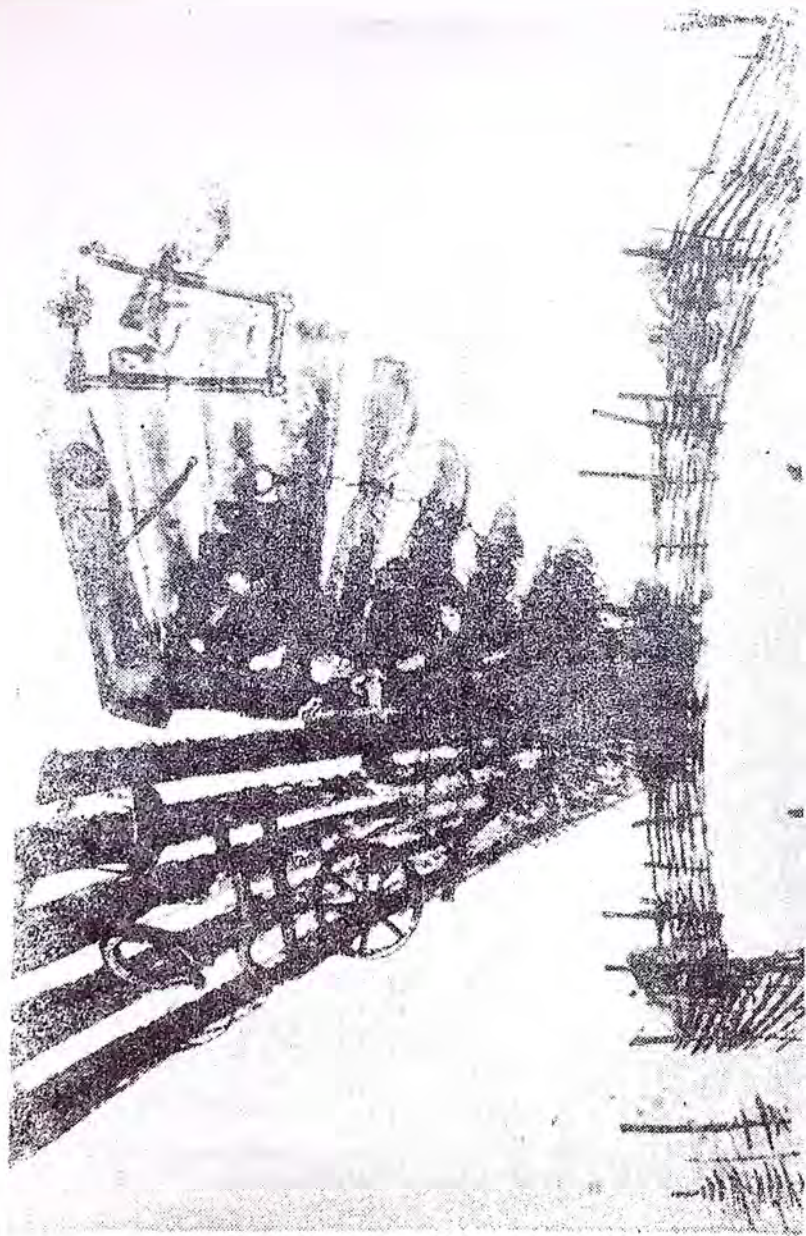
Пауза след III действие — 15 минути

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ:

(по автора и по азбучен ред на имената)

СЕМЬОН КОТКО, демобилизиран войник	Иван Димов
МАЙКАТА НА СЕМЬОН	Михаил Мартинов / Люба Вълкова
ФРОСЯ, сестра на Семьон	Мариана Ангелова / Ана Ангелова / Мими Николова
РЕМЕНЮК, командир на партизанския отряд	Добрин Маников Неделчо Деянов /
ТКАЧЕНКО, бивш фелдфебел	Михаил Петров Стефан Димитров /
ХИВРЯ, негова жена	Зорница Шипкова София Инджова /
СОФИЯ, дъщеря на Ткаченко	Магда Василева Стефка Евстатиева /
ЦАРЬОВ, матрос	з. а. Анастас Анастасов / Иван Добрев
ЛЮБКА, годеница на Царьов	Виолета Шаханова Роза Митова /
ИВАСЕНКО, старец	Цоньо Ненов
МИКОЛА, син на Ивасенко	Иван Димитров
РАБОТНИК (помещик Клембовски)	Никола Абаджимаринов / Борис Цветков
ФОН ВИРХОВ, оберлейтенант от германската армия	Петър Касабов
ПРЕВОДАЧ	Косю Лунгов
СТАРЕЦ	Никола Николов
ПЪРВА ЖЕНА	Надя Харитонова
ВТОРА ЖЕНА	Мери Димитрова
ТРЕТА ЖЕНА	Величка Кирова
ПЪРВИ ХАЙДАМАК	Михаил Петров / Стефан Димитров
ВТОРИ ХАЙДАМАК	Йорго Стефанов
ПЪРВИ СЕЛЯНИН	Добрин Маников / Неделчо Деянов
ВТОРИ СЕЛЯНИН	Христо Крондев
БАНДУРИСТ	Иван Дяков

Селяни, партизани, хайдамаки, червеноармейци, белогвардейци.
Действието се развива в едно украинско село през 1918 г.

Скица за декор: Георги ИВАНОВ

„Едно е когато заставяш да пеят оперни арии герои от миналите столетия, хора, които носят перуки и средновековни костюми, тогава всички условия на оперния стил не представяват особена трудност за съвременния композитор, но когато изобразяваш в операта човека на нашето време, който говори на съвременен език

и който може по време на действието да използва телефон, и прочие, тогава лесно можеш да се подхлъзнеш и да сгрешии спрямо жизнената правда. Но трябва да се търси, и ако се получи неуспех в първата опера, може би по-сполучлива ще бъде следващата или следващите...“

С. Прокофиев

ИЗ РЕЖИСЬОРСКИЯ БЕЛЕЖНИК:

Защо се съгласих да поставя тази опера?... Може би, за да изследвам още веднаж психологията на един живот, чиято физическа смърт ще се превърне в безсмъртие... Смъртта на Царов и Ивасенко, полудането на Любка, както и възможната жанрово необходимата смърт (след операта) на Соня и Фрося непременно ще се превърнат в безсмъртие. Докато животът на един Ткаченко, например, който пречи на историческото развитие, има белезите на жив труп...

Другият проблем... Да разкрия психологията на скръбта, която когато е скръб — народна, всеобща, се превръща в твърдост, в съпротива, в борба.

В зрелищния образ на спектакъла забрадките от финала на II д. и IV д. се обединяват в една всеобща, всенародна мъка, която ще се превърне в борба, знамето на която ще бъдат кървавите ризи на безсмъртието...

Срещата с Прокофиев дава свой цвят на тези категории. Драматизмът му не е Шекспировски или Вердиевски, не е груб, ярък, а е деликатен, но и дълбок.

... Превръщането на един живот в безсмъртие всъщност е едно изтръгване от цялото, което води до гибелта на исторически безперспективното. Тази мисъл се опитахме да материализираме и в сценографията на спектакъла: Русия (Украйна) не може да бъде повече „Птицата — тройка“ на Гогол. Има нещо у тази „птица — тройка“, което трябва да отиде напред, а другото (старото) — да умре...

Първо действие

Войникът от царската армия Семьон Котко се завръща от фронта. Четири години е воювал с немците и най-последно е пред родната си къща. Развълнуван Семьон чука на прозореца. На прага е майка му, която не може да го познае...

Вестта за завръщането на Котко бързо се разнася из селото. Любопитни селяни наближават дома му. Горда със своя брат - герой, неговата сестра Фрося разказва на всички за оръжието му. Семьон радостно приветствува своите съселани. Мъжете повеждат сериозен разговор за положението на фронта, а младите момичета "обстрелват" войника с веселите си шегни. Пристига и невестата на Семьон София. Четири години двамата млади са мечтали за щастие. Но кулакът Ткаченко строго е забранил на дъщеря си да мисли за бедняка Котко. Ще приеме ли най-сетне Ткаченко сватове от Семьон? Фрося дава добър съвет — трябва да се изпратят такива хора, на които бившият царски федфебел няма да откаже. Това са председателят на селския съвет Ременюк и матросът Царьов. Двата не закъсняват да съобщят, че от поделената от съветската власт земя на помещика Клембовски, на Котко се пада добра част.

Второ действие

Разбрал за завръщането на Семьон, Ткаченко негодува. Ни дявал се е, че за четири години Соня ще го забрави. От улицата се дочуват звуци на хармоника, разнася се и весел шум

— пристигат сватове на Котко. Напразно Ткаченко се опитва да се измъкне, закъснял е. Едва затаил злобата си, той приема некинените гости. А в другата половина на дома се съветят жените: щастлива и малко изплашена от голямата радост, Соня не може да открие украшенията си за отдавна очаквания годеж. Никакви заплахи не могат да я накарат да се откаже от любимия Семьон. И ето вече всички гости са тук и пеят за годениците, когато веселието е прекъснато от влизането на група немци. Преводачът чете заповед на оберлейтинанта фон Вирхов: "... да бъдат предадени в най-кратък срок във военното интендантство жито, пшеница, сено, овес, свинска мас... В случай на неизпълнение виновните ще бъдат арестувани..." Скоро немците са заловени и обезоръжени, но чувство на тревога обхваща всички — врагът е близо... Неподходящо време за женитба е избрал Семьон! А Ткаченко е доволен: враговете на народа са негови приятели. И угоднически поднася чаша с водка на бившия помещик Клембовски, който до този момент е укривал в дома си като "ранен работник".

Трето действие

Топлата украинска нощ като че ли е омаягосала всички влюбени в селото. Вече скоро ще се съмне, а младите не могат да се разделят: говорят ли, говорят за плановете и мечтите си, за съмненията и за любовта си. С рязък вик прекъсва срещата на София и Семьон Ткаченко. Той не може да се

примири с техния годеж. Шастлив със своята годеница върви из селото Царьов. Фрося без спир говори на Миколка. Конски тропот нарушава нощната тишина. Немците и хайдамаците са обкръжили селото. С помощта на Ткаченко са заловени и обесени Ивасенко и Царьов, в списъка на „неблагонадеждните“ не е пропуснат и Семьон. Но навреме предупреден от Соня и Фрося, той успява да избяга в степта. Фон Вирхов, вънесен от бясното на Семьон Котко, заповядва да запалят къщата му. Любка не е ни себе си: „Ах, не, не е Васильок... Туй е друг, чужд матрос... Виси като кукла там на клона, страшно се люлее, без да шава, без да гледа... Ой, хора, мили хора, дайте ми, дайте Васильочек жив... Мили хора, вижте там на клона страшно кукла се люлее... — настоячиво, упорито, в някакъв страшен унес повтаря: „Ах, не е Васильок...“ — и полудява. „... О, вижте, владиката ни чака с патрахила, той ще ни венчае с Васильочек... Чуйте, хора, как камбани бият за нашата хубава сватба с Васильочек...“

Четвърто действие

Семьон и Микола достигат до партизанския лагер на Ременюк в гората. Той е потресен от зверствата на хайдамаците. Партизаните се заклеват да отмъстят за загиналите си братя, да се бият за свободата на народа. Неочакване пристигне Фрося. С ридания тя разказва на Семьон и другарите му за безчинствата на немските оккупатори в селото и за това, че

Ткаченко дава София за жена на самия Клембовски. В това време отрядът получава заповед за разузнаване в тила на врага и за присъединяване към частите на Червената армия. Семьон и Микола първи са готови да изпълнят нарежданията.

Пето действие

Тъжно и мрачно е изгорено то село на Семьон. Пред църквата стои бандурист и пее за странната участ, за черната мъка, сполетяла майчица Украйна. С плач тръгва за сватбата си с Клембовски София. Семьон и Микола пристигат навреме — една удачно хвърлена граната в църквата и София е спасена. Но героите са пленени от хайдамаците. Очаква ги разстрел. Най-сетне Ткаченко ще получи желаната възможност да се разправи сам с омразния Котко... Изведнъж в селото дошлите партизанският отряд на Ременюк! Народът празнува победа.

Семьон Котко "бомбардирът" от старата царска войска и предан боец на Червената армия вече раздиря великата и проста истина, че докато не бъдат изгонени всички немци и хайдамаци, няма да има време за лично щастие, че фронтът го зове. „По свободна Украйна, там де поглед стига партизанските дружини крачат във верига... Напред!“

*Хайдамаци — войници на украинската Централна Рада — контрареволуционни сили в Украйна през 1918-1919 г.

С. Прокофиев сред първите изпълнители на оп. „Семьон Котко“, Москва, 1940

**МУЗИКАЛНО-СЦЕНИЧНИ ТВОРБИ НА ПРОКОФИЕВ.
ПОСТАВЕНИ НА РУСЕНСКА СЦЕНА:**

9 юни 1962

„ПОВЕСТ ЗА ИСТИНСКИЯ ЧОВЕК“

режисьор Стефан Трифонов, диригент Борис Хинчев

художник Жак Авдала

(първо изпълнение в България)

12 март 1966

„БЛУДНИЯТ СИН“

постановка Петър Луканов, диригент Александър Владигеров

художник Наташа Хренникова

(първо изпълнение в България)

28 февруари 1967

„ПЕПЕЛЯШКА“

постановка Маргарита Арnaudова

диригент Александър Владигеров

художник Петър Попов

(първо изпълнение в България)

25 януари 1972

„ГОДЕЖ В МАНАСТИРА“ („ДУЕНЯ“)

режисьор Стефан Трифонов, диригент Веселин Байчев

художник Мариана Попова

24 март 1977

„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ — РУСЕ '77“

„СЕМЪОН КОТКО“

режисьор Аврам Георгиев, диригент Иван Филев

художници Георги Иванов и Мария Лугова

ОПЕРТЕ НА СЕРГЕЙ ПРОКОФИЕВ:

1905 „УНДИНА“

1908 „ПИР ПО ВРЕМЕ НА ЧУМАТА“ по Пушкин

1913 „МАДАЛЕНА“

1916 „ИГРОК“ („ИГРАЧЪТ НА РУЛЕТКА“) по Достоевски

1927 „ОГНЕНИЯТ АНГЕЛ“ по Валерий Брюсов

1919 „ЛЮБОВТА КЪМ ТРИТЕ ПОРТОКАЛА“ по Карло Гоци

1939 „СЕМЪОН КОТКО“ по Валентин Катаев

1940 „ГОДЕЖ В МАНАСТИРА“ по Ричард Шеридан

1942-46 „ВОЙНА И МИР“ по Толстой

1946 „ПОВЕСТ ЗА ИСТИНСКИЯ ЧОВЕК“ по Борис Полевой

БАЛЕТТЕ НА С. ПРОКОФИЕВ

1920 „ПРИКАЗКА ЗА ШУТА, НАДХИТРИЛ СЕДЕМ ШУТОВЕ“

1925 „СТОМАНЕНИЯТ СКОК“

1928 „БЛУДНИЯТ СИН“

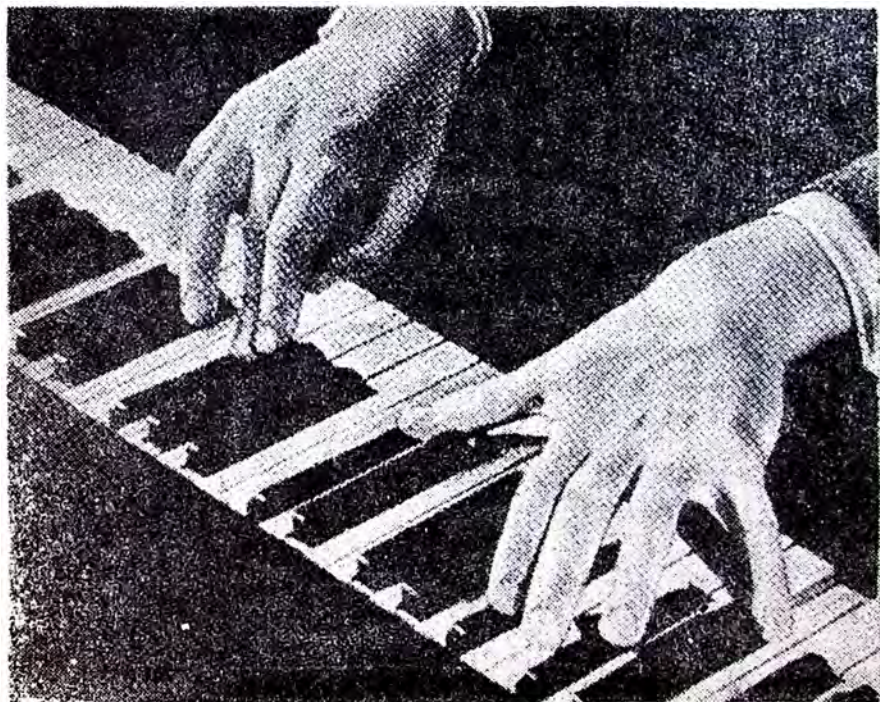
1928 „НА ДНЕПЪР“

1936 „РОМЕО И ЖУЛИЕТА“

1941 „ПЕПЕЛЯШКА“

1949 „ПРИКАЗКА ЗА КАМЕННОТО ЦВЕТЕ“

1975 „ИВАН ГРОЗНИ“ (редакция на М. Чулаки по музиката на С. Прокофиев към филма на С. Айзенщайн (1945) със същото заглавие).

Художествено ръководство:

Главен художествен ръководител и директор
МИХАИЛ КЪТЕВ

Главен диригент:

РОМЕО РАИЧЕВ
(заслужил артист)

Главен режисьор:

АВРАМ ГЕОРГИЕВ

Диригенти:

ВЕСЕЛИН БАИЧЕВ
ИВАН ФИЛЕВ

Драматург:

ОГНЯН СТАМБОЛИЕВ

Диригент на хора:

ТОМИНА СИДОВА

Художник — проектант:

ПЕТЪР ПОПОВ

Сътрудници на постановката:

Забсждащ постановъчната част: П. Шопов, театър-майстор Д. Джамбазов, зав. худ. осветление: Ц. Сокеров, зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев, зав. шивашки ателиета: Ал. Димова и Т. Трифонов, зав. перукеро-фризьорско ателие: Г. Ламбев, зав. тапицерско ателие: Ив Киров, зав. дърводелско ателие: Г. Иванов, зав. железарско ателие: Вл. Илиев, реквизитор: Ц. Диков, отговорни гардеробиери: В. Стоянова и Д. Михайлов.

Текст на програмата: О. Стамболиев

Худ. оформление: В. Петров

Тираж 3000, м. март 1977, печатница „Дунав“, Русе

